

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Г.М.Кулешова, кандидат економічних наук, доцент
О.С.Шевченко, студентка економічного факультету
Миколаївський державний аграрний університет

У статті розглянуто особливості впливу якості агропромислової продукції на її конкурентоспроможність в умовах реалізації на зовнішній ринок. Обумовлено та систематизовано основні проблеми впровадження сільгоспвиробниками ефективних систем управління якістю (СУЯ) продукції. Детально проаналізовано переваги СУЯ для вітчизняних виробників.

Ключові слова: *якість, агропромислова продукція, конкурентоспроможність, управління, зовнішній ринок.*

Постановка проблеми. Сільськогосподарська продукція є важливою складовою продовольчого комплексу України та стабільного функціонування її економічного стану. Особливого значення при цьому набуває якість цієї продукції, оскільки саме високоякісні товари забезпечують високий рівень задоволення вимог і очікувань споживачів, а відповідно конкурентоспроможність вітчизняної продукції. Не слід забувати про те, що національні виробники, які виходять зі своєю продукцією на міжнародні ринки, щоразу пересвідчуються, що без належних стандартів та рівня якості неможливо знайти торгового партнера, а тим більше завоювати міжнародні ринки збуту та конкурувати з іноземними виробниками. Проблема управління якістю агропромислової продукції все більше набуває визначального характеру для нашої країни. З розвитком міжнародних відносин саме якість продукції відіграє важливу роль у визначенні рівня життя в країні, її конкурентоспроможності на світовому ринку, стабільності національної валюти, тобто є чинником національної безпеки.

Аналіз останніх досліджень. Питання впровадження та вдосконалення систем управління якістю вивчає значна кількість науковців, серед яких Гевко І.Б., Дем'яненко С.І., Дру-

зюк В., Момот О.І., Орлов П., Саранча Г.А., Царенко О.М. та багато інших. Автори досліджують сучасний стан, проблеми та перспективи впровадження систем управління якістю, взаємозалежність якості та конкурентоспроможності продукції, вплив систем управління якістю на подальший розвиток підприємства, а також важливість та значення міжнародних та національних систем якості для економіки нашої країни. Проте питанням управління якістю саме продукції сільськогосподарського виробництва в умовах виходу на зовнішні ринки не приділено достатньо уваги.

Мета та завдання дослідження. Розглянути необхідність впровадження систем управління якістю агропромислової продукції вітчизняними виробниками для підвищення її конкурентоспроможності на рівні держави та в інших країнах світу.

Результати дослідження. Поняття «якість» має велику кількість тверджень, зважаючи на те, що на значення цього показника звернули увагу ще у XVIII столітті. Саранча Г.А. зазначає, що якість – це сукупність властивостей і характеристик продукції або послуг, які надають продукції або послугам здатність задовольняти обумовлені або передбачені потреби людства [1].

А з точки зору Файчука О.М., якість продукції – це комплексне поняття, яке інтегрує всі сфери продуктивної діяльності у напрямі задоволення різноманітних потреб суспільства і кожної людини окремо [2].

Ринковим механізмом існування і розвитку агропромислового виробництва є конкурентоспроможність аграрної продукції, тобто її здатність відповідати вимогам ринку даного виду товару [3]. На сьогодні виготовляється продукція, яка є конкурентоспроможною на внутрішніх ринках. Але для виходу на світові позиції підприємствам не вистачає використання механізмів управління якістю. Це обумовлено тим, що підприємці не знають, як досягти вищої якості без великих витрат, або допускаються деяких помилок під час управління

якістю своєї продукції, зокрема при виході на зовнішні ринки [4].

Управління якістю саме агропромислової продукції слід розглядати як напрямок виконання функції загального управління процесом забезпечення суспільства якісною екологічно чистою продукцією. На підприємстві чи в господарстві системи АПК має бути система управління, яка дає змогу визначати політику та цілі і досягати цих цілей. В свою чергу, система управління якістю – це система управління, яка спрямовує та контролює діяльність організації щодо якості [3].

Ефективне управління якістю, що забезпечує високий рівень задоволення потреб і очікувань споживачів, є найважливішою передумовою успіху підприємства будь-якого виду діяльності та будь-якої форми власності при його виході на зовнішній ринок. Якість продукції та послуг — це головний інструмент конкуренції і якщо на підприємстві припиняють турбуватися щодо їхнього вдосконалення, то банкрутство буде неминучим [4]. Поліпшення якісних параметрів продукції має стати стратегією комерційного успіху підприємства-виробника агропромислової продукції та запорукою успіху зовнішньоекономічної діяльності. Саме високоякісна продукція є індикатором економічної активності та стійкості виробника, забезпечуючи таким чином здатність конкурувати з товарами-аналогами на ринку різних країн світу [5].

Отже, саме управління якістю продукції дасть змогу підприємству виробляти якісну і конкурентоспроможну агропромислову продукцію, яка матиме попит не тільки на вітчизняному ринку, а і на закордонному.

Якісні аспекти конкурентоспроможності є нині особливо актуальними для вітчизняних сільгоспвиробників, оскільки в умовах лібералізації зовнішньої торгівлі вони ризикують бути поглинутими зарубіжними конкурентами. Якісна конкурентоспроможність продукції – це комплекс економічних, організаційних, технологічних та нормативно-правових параметрів, які в сукупності забезпечують високу споживчу вартість про-

дукції, мінімальні витрати на її виробництво, вищий, порівняно з конкурентами, попит на неї на ринку та одержання максимального прибутку [5].

На жаль, впровадження систем управління якістю в Україні значно відстає від світових економічно-розвинутих країн, а особливо – у сфері сільського господарства. З урахуванням даних Реєстру Системи сертифікації УкрСЕПРО та інформації інших органів з сертифікації в Україні станом на **01.03.2007** налічується **1873** сертифікованих СУЯ, **77** систем екологічного управління (СЕУ) та близько **30** систем управління безпечністю харчових продуктів, при цьому **70%** всіх систем сертифіковано в національній системі УкрСЕПРО. І це порівняно з тим, що у світі зареєстровано близько **780** тисяч СУЯ та **170** тисяч СЕУ, у тому числі у Європі майже **380** тисяч СУЯ та **56** тисяч СЕУ[6]. Таке відставання нашої країни і вітчизняних виробників в сфері впровадження СУЯ та СЕУ, порівняно з європейськими та світовими виробниками, пов'язано з певними перепонами на шляху до покращення якості своєї продукції. До таких перепон можна віднести недосконалу законодавчу базу, недостатню інформованість, великі витрати на впровадження систем управління, недостатня кваліфікованість і кількість спеціалістів.

У сучасних умовах необхідна більш широкомасштабна пропагандистська діяльність та економічна підтримка впровадження СУЯ та СЕУ, тому що не всі галузі народного господарства України, і сільське господарство зокрема, охоплені цими процесами. Необхідне подальше підвищення ролі і відповідальності консалтингових організацій та забезпечення їх методичними вказівками у сфері управління якістю, використання засобів масової інформації, залучення агрофірм до виставкової та конкурсної діяльності на міжнародному рівні [6].

Вище перелічені фактори слід враховувати як вітчизняним виробникам при виробництві та експорті агропромисло-

вої продукції, так і державі, на економіку якої вони впливають.

Висновки.

1. Конкурентоспроможність агропромислової продукції вітчизняних товаровиробників на закордонному ринку прямо пропорційно залежить від її якості. Вона є необхідною умовою при виході сільськогосподарських підприємств на світовий ринок, створення позитивного іміджу, забезпечення стабільного прибутку.

2. Впровадження міжнародних систем управління якістю агропромислової продукції агрофірмами є одним із необхідних кроків для забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції.

3. Створення та сертифікація систем управління якістю для агропромислових підприємств має стати для України першочерговим завданням, оскільки від якості сільськогосподарської продукції значним чином залежить продовольча безпека країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Саранча Г. А. Метрологія, стандартизація, відповідальність, акредитація та управління якістю: підручник / Г. А. Саранча. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 672 с.

2. Файчук О. М. Оцінка виробництва конкурентоспроможної продукції за технічними параметрами / О. М. Файчук // Економіка АПК. — 2004. — № 10. — С. 134—138.

3. Царенко О. М. Управління якістю агропромислової продукції: навч. посіб. / О. М. Царенко, В. П. Руденко. — Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. — 431 с.

4. Друзюк В. Система управління якістю – інвестиції в майбутнє / В. Друзюк, О. Федак // Стандартизація. Сертифікація. Якість. — 2009. — № 1. — С. 51—54.

5. Сокольська Т. В. Взаємозалежність якості та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції / Т. В. Сокольська // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 1(79). — С. 160—164.

6. Моніторинг у сфері управління якістю та екологічного управління в Україні за 2006 рік / [О. Цициліано, А. Заклецький, В. Хмель, О. Калита, Л. Казаченко] // Стандартизація. Сертифікація. Якість. — 2007. — № 2. — С. 52—55.